ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Lubora Veselého a soudkyň JUDr. Markéty Čermínové a JUDr. Elišky Galiazzo ve věci

žalobce: **PaedDr. Zdeněk Šarapatka**, **Ph.D.**, narozený dne xxx
bytem xxx
zastoupený advokátem JUDr. Arturem Ostrým
sídlem Arbesovo náměstí 257/7, 150 00 Praha 5

proti
žalované: **Česká republika - Ministerstvo financí**, IČ 00006947
sídlem Letenská 525/15, 118 00 Praha 1

o zadostiučinění za nemajetkovou újmu
k odvolání žalované proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 24. května 2019, č.j. 31 C 1/2018 – 85,

takto:

I. Rozsudek soudu I. stupně se ve výroku I. **potvrzuje**, ve výroku II. se **mění** jen tak, že výše nákladů řízení činí 34 912 Kč, jinak se v tomto výroku **potvrzuje**.

II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci náklady odvolacího řízení ve výši 12 342 Kč do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta JUDr. Artura Ostrého.

Odůvodnění :

1. Uvedeným rozsudkem soud prvního stupně uložil žalované povinnost do sedmi dnů od právní moci rozsudku zaslat na adresu žalobce prostřednictvím držitele poštovní licence doporučený dopis, který bude označen aktuálním datem a podepsán osobou oprávněnou zastupovat žalovanou, následujícího znění:
   Dne 16. 11. 2017 uvedl prezident České republiky Ing. Miloš Zeman v rámci televizního pořadu s názvem „Týden s prezidentem" vysílaného na televizní stanici TV Barrandov následující tvrzení: „Zdeněk Šarapatka je člověk, který kdysi pracoval, teď nevím, jestli v Lidovém domě nebo Úřadu vlády, už je to hrozně dávno, ale vím, že jsem ho vyhodil pro neschopnost".
   PaedDr. Zdeněk Šarapatka, Ph.D. nebyl Úřadem vlády České republiky vyhozen pro neschopnost, neboť jeho pracovní poměr byl v daném případě rozvázán dne 9. 10. 2010 dohodou uzavřenou mezi PaedDr. Zdeňkem Šarapatkou, Ph.D. a Úřadem vlády České republiky, a to z iniciativy PaedDr. Zdeňka Šarapatky, Ph.D. Česká republika se za tento dehonestující výrok omlouvá (výrok I.).
   Dále žalované uložil povinnost nahradit žalobci náklady řízení ve výši 51 492,50 Kč k rukám zástupce žalobce (výrok II.).

2. Vycházel ze zjištění, že dne 16. 11. 2017 byl na televizní stanici TV Barrandov vysílán pořad Týden s prezidentem označený jako rozhovor s Milošem Zemanem. Ing. Miloš Zeman zde mimo jiné uvedl, že „Zdeněk Šarapatka je člověk, který kdysi pracoval, teď nevím, jestli v Lidovém domě nebo Úřadu vlády, už je to hodně dávno, ale vím, že jsem ho vyhodil pro neschopnost". Žalobce v minulosti pracoval na Úřadu vlády České republiky ve funkci ministerský rada, dne 4. 10. 2000 požádal dopisem zaslaným tehdejšímu vedoucímu Úřadu vlády o rozvázání pracovního poměru, dne 9. 10. 2000 byla mezi Úřadem vlády a žalobcem uzavřena dohoda o rozvázání pracovního poměru s tím, že pracovní poměr končí dne 31. 10. 2000. Žalobce je český publicista, novinář, moderátor a politický komentátor, od roku 2015 je členem Rady České televize. Na předmětný výrok prezidenta republiky žalobce reagoval na svém veřejně přístupném facebookovém profilu dne 17. 11. 2017, další sdělení zde publikoval dne 16. 1. 2018. Po právní stránce soud prvního stupně poukázal na ustanovení čl. 10 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod a na příslušná ustanovení zákona č. 82/98 Sb., která citoval, a dále na judikaturu Nejvyššího soudu. Uvedl, že prezident republiky je státním orgánem ve smyslu § 3 odst. 1 zák. č. 82/98 Sb., když v jeho případě není významné, že nerozhoduje o právech a povinnostech jiných subjektů cestou individuálních nebo obecně závazných aktů, jeho veřejný projev v televizním pořadu nelze hodnotit jako exces, když jeho jednání po formální i obsahové stránce nepostrádalo místní, časový a věcný vztah k jeho činnosti podmíněné ústavním pořádkem. S výkonem funkce prezidenta jako hlavy státu je spojena i realizace řady aktivit, jimiž je tato funkce blíže dotvářena, i realizaci těchto jeho úloh je třeba posuzovat jako výkon pravomoci státního orgánu. Pokud předmětné tvrzení prezidenta republiky je nepravdivé, jedná se o nesprávný úřední postup, za který odpovídá Česká republika zastoupená Ministerstvem financí, nepravdivé tvrzení nemůže být správným úředním postupem. Požaduje-li žalobce náhradu nemajetkové újmy ve formě písemné omluvy, je tento požadavek přiměřený. Zazní-li nepravdivý výrok v exkluzivním rozhovoru z úst prezidenta republiky ve volně přístupném televizním programu, není možno jeho následek odstranit zveřejňováním tvrzené obrany žalobce na facebookovém profilu a na internetovém serveru, tedy tvrzenou svépomocí. Veden těmito závěry soud prvního stupně žalobě vyhověl a o nákladech řízení rozhodl podle § 142 odst. 1 o. s. ř.

3. Rozsudek napadla odvoláním žalovaná. Namítala, že v jeho odůvodnění absentuje vymezení nesprávnosti úředního postupu v tomto konkrétním případě, a uvedla, že vystoupení prezidenta

republiky na soukromé televizní stanici není vázáno žádnými procesními či hmotněprávními normami upravujícími zákonný rámec veřejné moci, nesprávný úřední postup není možno podřadit pod porušení jakékoli byť i obecné právní normy, je nutné jej ztotožnit s porušením konkrétních pravidel předepsaných právními normami pro postup státního orgánu či výkon veřejné moci. Poukázala na rozdíly mezi tvrzenými fakty a hodnotícími soudy s tím, že soud se musí vypořádat s tím, jakého charakteru jsou jednotlivé skutkové podstaty, zda se jedná o sdělení faktů nebo o hodnotící soudy či přípustnou nebo nepřípustnou kritikou, výrok prezidenta lze považovat za jeho názor či výklad, na který však nemůže dopadat zákon č. 82/98 Sb.. Žalobce coby člen Rady České televize a známý publicista je osobou veřejně činnou, vůči níž je na místě menší míra ochrany před kritikou či hodnocením než ve vztahu k osobě soukromé. Žalobce se k dané kauze hojně vyjadřoval a obšírně jí komentoval, a měl tak dostatečný přístup k možnostem eliminovat tvrzený škodlivý následek předmětného výroku, této možnosti též bezezbytku využil. Závěrem nesouhlasila ani s výrokem o nákladech řízení s tím, že některé úkony právní služby nebyly zástupcem žalobce vykonány účelně, a navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil a žalobu zamítl, eventuálně, aby jej zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V doplnění odvolání poukázala na rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 v případě žalobkyně Terezie K. v obdobné věci, kde nesprávný úřední postup prezidenta republiky nebyl shledán s tím, že vystoupení prezidenta republiky na veřejnosti není vázáno žádnými procesními či hmotněprávními normami. V reakci na vyjádření žalobce k odvolání uvedla, že aplikace správního řádu na jednání prezidenta není případná, neboť tento předpis primárně směřuje k případům vedení správního řízení. Vystoupení prezidenta republiky v televizním pořadu není vrchnostenským výkonem veřejné moci, nejedná se o povinnost prezidenta republiky danou mu zákonem a nepodléhá žádným právním regulacím.

4. Žalobce ve vyjádření k odvolání uvedl, že prezident republiky svým výrokem porušil čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, nepravdivý výrok je objektivně způsobilý očernit žalobce, nepravdivé difamační tvrzení nemůže být ze své podstaty nikdy správným úředním postupem. Poukázal na základní zásady činnosti správních orgánů a nesouhlasil s tvrzením, že předmětný výrok je jakýmsi názorem či výkladem. Zdůraznil, že slovo prezidenta republiky má vždy vyšší sílu než slovo běžného občana, a za dané situace tedy není adekvátní rehabilitace svépomocí žalobce možná. Závěrem navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

5. Odvolací soud přezkoumal z podnětu odvolání žalované napadený rozsudek i řízení předcházející jeho vyhlášení podle § 212 a § 212a o. s. ř. a shledal odvolání důvodným pouze v části týkající se výroku o nákladech řízení. Soud prvního stupně správně zjistil skutkový stav věci a odvolací soud z jeho zjištění vychází, nepochybil pak ani při právním posouzení věci.

6. K povaze prezidenta republiky coby orgánu státu a obsahu jeho činnosti se vyjádřil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 5848/2016, kde mimo jiné uvedl, že prezident republiky je orgánem moci výkonné, který je fakticky svébytným státním orgánem. Kromě výkonu státní moci výslovně upraveného ústavou České republiky je s výkonem funkce prezidenta jako hlavy státu spojena i realizace celé škály aktivit, jimiž je tato funkce blíže dotvářena, i realizaci těchto jeho úloh je třeba posuzovat jako výkon pravomoci státního orgánu, byť jeho činnost nemá zpravidla přímý vliv na subjektivní práva a povinnosti. I prezident republiky je státním orgánem ve smyslu § 3 odst. 1 zák. č. 82/98 Sb., není přitom významné, že nerozhoduje o právech a povinnostech jiných subjektů cestou individuálních nebo obecně závazných aktů, a i výkon jeho pravomoci, byť je představován jeho veřejným politickým projevem jako prezidenta republiky, je třeba posuzovat jako úřední postup, který může vést ke vzniku újmy a založení odpovědnosti podle § 13 odst. 1 cit. zák. V případě prezidenta nelze uvažovat o jeho osobní odpovědnosti a při veřejném projevu nelze jeho jednání hodnotit

jako exces, neboť takové jednání po formální i obsahové stránce nepostrádá místní, časový a především věcný vztah k jeho činnosti podmíněné ústavním pořádkem.

7. V daném případě prezident republiky vystupoval v pořadu vysílaném na televizní stanici TV Barrandov „Týden s prezidentem“, jeho vystoupení tedy nebylo soukromým vystoupením fyzické osoby Ing. Miloše Zemana, ale vystoupením prezidenta republiky coby státního orgánu, jde tedy o úřední postup, který může vést ke vzniku újmy a založení odpovědnosti státu podle § 13 odst. 1 zák. č. 82/98 Sb., a je proto třeba zabývat se spněním všech předpokladů pro odpovědnost státu.

8. Prezident republiky v předmětném pořadu uvedl, že žalobce pracoval v Lidovém domě nebo na Úřadu vlády a že ví, že ho vyhodil pro neschopnost. V řízení přitom nebylo nikým tvrzeno, že by žalobce v minulosti pracoval v „Lidovém domě“, bylo naopak prokázáno, že pracoval na Úřadu vlády a že z jeho podnětu byla mezi ním a Úřadem vlády coby jeho zaměstnavatelem dne 9. 10. 2000 uzavřena dohoda o skončení pracovního poměru k datu 31. 10. 2000. Je tedy zcela zřejmé, že výrok současného prezidenta republiky, že v minulosti žalobce „vyhodil pro neschopnost“, není pravdivý, neboť žalobce nebyl z Úřadu vlády Ing. Milošem Zemanem „vyhozen“, ale jeho pracovní poměr skončil dohodou bez uvedení důvodů, a nebyl tedy ani vyhozen „pro neschopnost“. Soud prvního stupně konstatoval, že nepravdivé tvrzení státního orgánu nemůže být správným úředním postupem, s tímto závěrem se odvolací soud ztotožňuje a dodává, že veřejné vystupování prezidenta republiky není upraveno žádnými konkrétními procesními či hmotněprávními předpisy upravujícími rámec takového výkonu veřejné moci, v demokratické společnosti by však mělo být pravidlem, že i v takovém případě by při výkonu veřejné moci neměly být pronášeny nepravdivé výroky. V obecné rovině lze rovněž podpůrně poukázat na úpravu základních zásad činnosti správních orgánů obsaženou v části první zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Tato úprava dopadá nejen na situace, kdy je státním orgánem vedeno správní řízení, podle § 177 odst. 2 správního řádu se v případech, kdy správní orgán provádí úkony, na které se nevztahují části druhá a třetí tohoto zákona, postupuje obdobně podle části čtvrté. Dle § 154 správního řádu obsaženého v části čtvrté, jestliže správní orgán vydává vyjádření, osvědčení, provádí ověření, nebo činí sdělení, která se týkají dotčených osob, postupuje též podle části první. Z toho je zřejmé, že obecná ustanovení části první správního řádu dopadají i na situace, kdy správní orgán nevede správní řízení, čemuž odpovídá situace, kdy prezident republiky vykonává svou pravomoc nikoli v rámci správního řízení, ale tím, že pronáší veřejný projev týkající se dotčené osoby. V takovém případě je podle § 2 odst. 3 správního řádu povinen šetřit oprávněné zájmy osob, jichž se jeho činnost v jednotlivém případě dotýká, a může zasahovat do těchto práv jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu, současně platí, že podle § 4 odst. 1 správního řádu je veřejná správa službou veřejnosti a každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile. Byť tedy vystupování prezidenta republiky na veřejnosti není vázáno žádnými konkrétními procesními pravidly, je s ohledem na citovaná obecná pravidla pro vystupování všech státních orgánů (tedy i prezidenta republiky) třeba trvat na tom, aby prezident republiky šetřil oprávněné zájmy dotčených osob a choval se k nim zdvořile. Této své povinnosti v daném případě prezident republiky nedostál, neboť pronesl nepravdivý výrok, že v minulosti žalobce „vyhodil pro neschopnost“. Tímto nepravdivým výrokem způsobilým zasáhnout do osobnostní sféry žalobce se tak prezident republiky dopustil nesprávného úředního postupu ve smyslu § 13 odst. 1 zák. č. 82/98 Sb.. Nelze přitom konstatovat, že by uvedený výrok byl pouze hodnotícím soudem, názorem či výkladem prezidenta republiky, neboť tento výrok nehodnotil ani nevykládal žádnou skutečnost existující v okolním světě a nevyjadřoval ani žádný názor prezidenta republiky, současný prezident republiky naopak kategoricky uvedl, co on sám osobně v minulosti vykonal, tedy že žalobce

„vyhodil pro neschopnost“. V řízení pak bylo jednoznačně prokázáno, že takovýto akt současný prezident republiky v minulosti nikdy nevykonal, tedy, že jeho výrok není pravdivý.

9. Následkem výše popsaného nesprávného úředního postupu prezidenta republiky je vznik újmy na straně žalobce, když je zcela zřejmé, že výrok prezidenta republiky, tedy nejvyššího ústavního činitele České republiky, disponuje značnou autoritou, a má vliv na nejširší veřejnost, a nutně tak ze žalobce v očích široké veřejnosti činí osobu, která v minulosti byla pro neschopnost zbavena své funkce („vyhozena“), což má za následek vznik nemajetkové újmy na straně žalobce představované zásahem do jeho cti a dobré pověsti. Na tom nic nemění skutečnost, že žalobce je coby člen Rady České televize osobou veřejně činnou, vůči níž je na místě menší míra ochrany před kritikou či hodnocením ve vztahu k ostatním soukromým osobám. Jak bylo již výše uvedeno, v daném případě uvedeným výrokem prezidenta republiky nebyla prováděna kritika či hodnocení činnosti žalobce v jeho tehdejší funkci, ale byl vysloven kategorický dehonestující výrok, že žalobce byl “vyhozen pro neschopnost“. Žalobce tedy oprávněně pociťuje nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do jeho osobnostní sféry v míře, v jaké by tak činila jakákoliv jiná fyzická osoba, a lze tak konstatovat, že na straně žalobce došlo ke vzniku nemajetkové újmy. Příčinná souvislost mezi uvedeným nesprávným úředním postupem a vznikem této újmy je pak zcela zřejmá, neboť nepravdivý výrok prezidenta republiky byl jedinou příčinou takto vzniklé nemajetkové újmy. K možné eliminaci nemajetkové újmy svépomocí žalobce je třeba zopakovat, že prezident republiky je nejvyšším ústavním činitelem České republiky, jeho projev v televizním pořadu má jinou váhu, než dodatečné komentáře žalobce na sociálních sítích či internetovém serveru, proto žalobce nemohl tímto způsobem dosáhnout rehabilitace vzniklé újmy. Lze tak uzavřít, že jsou splněny všechny předpoklady pro odpovědnost státu, tedy existence nesprávného úředního postupu, vznik újmy na straně žalobce a příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem a vznikem této újmy. Žalobci přísluší zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu ve smyslu § 31a odst. 1 zák. č. 82/98 Sb. Žalobce se přitom nedomáhá zadostiučinění ve formě finanční satisfakce, požaduje pouze poskytnutí omluvy. Zde je třeba konstatovat, že v demokratické společnosti by mělo být samozřejmostí, že stát, který svým postupem neoprávněně zasáhne do osobnostní sféry svého občana, přijme svou odpovědnost a za takovýto neoprávněný zásah se omluví, čímž rovněž přispívá k důvěře daného občana v řádné fungování státní moci, která je schopna své pochybení uznat a slušným způsobem napravit. Požadavek žalobce na zadostiučinění ve formě omluvy je tak zcela přiměřený, stejně jako konkrétní formulace požadované omluvy, když žalobce nechce nic víc, než prostou omluvu za nepravdivý dehonestující výrok, který neoprávněně zasáhl do jeho osobnostní sféry.

10. Z výše uvedených důvodů odvolací soud uzavírá, že soud prvního stupně rozhodl správně, pokud žalobě vyhověl, a proto napadený rozsudek v meritorním výroku potvrdil podle § 219 o. s. ř. jako věcně správný, když soud prvního stupně správně postupoval i v tom, že na straně žalované jednal s příslušnou organizační složkou - Ministerstvem financí podle § 6 odst. 3 zákona č. 82/98 Sb., když prezident republiky coby státní orgán z výkonu své funkce přímo odpovědný není.

11. Soud prvního stupně rovněž nepochybil, pokud procesně úspěšnému žalobci přiznal právo na náhradu nákladů řízení podle § 142 odst. 1 o. s. ř., odvolací soud však částečně přisvědčuje odvolací argumentaci žalované, že všech zástupcem žalobce účtovaných 12 úkonů právní služby nelze považovat za náklady účelně vynaložené, částečně jde i o úkony účtované nedůvodně. Předně je třeba uvést, že podle § 31 odst. 4 zák. č. 82/98 Sb. nemá poškozený právo na náhradu nákladů zastoupení, které vznikly v souvislosti s projednáváním uplatněného nároku u příslušného úřadu. Žalobci tedy nepřísluší nárok na odměnu za úkon - žádost o náhradu nemajetkové újmy ze dne 7. 6. 2018 adresovaná Ministerstvu financí a v souvislosti s tím

ani za další poradu s klientem přesahující jednu hodinu ze dne 5. 6. 2018 za účelem zpracování této žádosti, a rovněž ani za úkon - výzva k náhradě nemajetkové újmy ze dne 27. 12. 2017 adresovaná prezidentu republiky. Za účelný úkon nelze považovat úkon - změna žalobního petitu a doložení důkazů ze dne 20. 5. 2019, neboť bylo na žalobci (jeho zástupci), aby řádný žalobní petit obsahovala již původní žaloba, a pouhé doložení důkazů není samostatným úkonem právní služby. Žalobci tedy přísluší nikoli 12, ale pouze 8 úkonů právní služby jeho zástupce. Náklady řízení vzniklé žalobci před soudem prvního stupně tak tvoří zaplacený soudní poplatek 2 000 Kč a dále náklady právního zastoupení - 8 úkonů právní služby po 3 100 Kč (§ 9 odst. 4 písm. a/ ve spojení s § 7 bod 5 vyhl. č. 177/96 Sb.), 8 paušálů po 300 Kč (§ 13 cit. vyhl.) a daň z přidané hodnoty 5 712 Kč (21 % ze základu 27 200 Kč) podle § 137 o. s. ř. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně v nákladovém výroku podle § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. změnil jen tak, že výši nákladů řízení stanovil částkou 34 912 Kč, jinak jej potvrdil podle § 219 o. s. ř. jako věcně správný.

12. O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 142 odst. 1 ve spojení s § 224 odst. 1 o. s. ř., neboť žalobce měl ve věci samé v odvolacím řízení plný úspěch. Náklady jeho právního zastoupení tvoří odměna advokáta za 3 úkony právní služby po 3 100 Kč, 3 paušály po 300 Kč a daň z přidané hodnoty 2 142 Kč (21 % ze základu 10 200 Kč) podle shodných ustanovení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **lze** podat dovolání do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu prvního stupně, pokud napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena nebyla nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak, přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud.

Praha 12. února 2020

Mgr. Lubor Veselý, v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Markéta Záhrubská